

گفت و گوی اختصاصی با دکتر پیتر بیشاپ، آینده پژوه جهانی

ترجمه و تدوین: سیداحسان گلپور
دانشجوی دکتری - دانشگاه تهران
Segolparvar@Yahoo.com

دکتر بیشاپ، آینده پژوه جهانی، در گفت و گوی اختصاصی با توسعه مهندسی بازار، دیدگاههای خود را عنوان کرد.
دکتر بیشاپ در این گفت و گو، از آینده پژوهانی می گوید که در بیش از ۳۰ کشور جهان فعالیت می کنند در زیر چتر اتحادیه ی آینده پژوهان حرفه ای. بیشاپ به جای توضیح فنی و پیچیده از مثالهای عینی شروع می کند از سازمانهایی می گوید که آینده پژوه استخدام می کنند تا فرصت روبرویی با تغییر و تحولات جهانی داشته باشند. از اقداماتی می گوید برای آینده ی دلخواه از آموزش، برپایی کمیون، و جنبشهای اجتماعی می گوید تا این آینده ی دلخواه شکل گیرد و تحقق یابد.

توسعه مهندسی بازار

● چرا شرکتهای تجاری مانند گوگل، ای بی ام، سیسکو، ... اقدام به استخدام آینده پژوه کرده اند؟

مشکلی که در ارتباط با تصمیم گیری وجود دارد این است که از اعضای هیات مدیره تا کاشناسان نظامی، ورزشی، سیاسی و... تصور می کنند که با قطعیت قابل توجهی می توانند آینده را پیش بینی کنند، اما باید توجه داشت که آینده پژوهی و برنامه ریزی در مورد آینده ظرفیتهایی دارد که از عهده ی آینده پژوه برمی آید. از همین رو، شرکتهای پیشرو و بزرگی همچون گوگل و سیسکو آینده پژوه استخدام کرده اند. به عنوان نمونه، گوگل آینده پژوه برجسته، ری کرزویل، را

در مورد آینده صحبت می کنند و برنامه ریزی انجام می دهند، درحالی که چنین قطعیتی وجود ندارد. اینکه آینده چگونه است، سؤال غلطی است بلکه، باید پرسیم "آینده چگونه می تواند باشد؟"

● از دید شما، ارکان اصلی تفکر آینده پژوهان کدام موارد هستند؟

آینده پژوهان سناریوهای مختلفی را برای آینده در نظر می گیرند. این امر نه تنها احتمال برنامه ریزی در مورد آینده ی واقعی را بیشتر می کند بلکه افراد را از لحاظ فکری برای تطابق با تغییرات آماده می کند. علاوه بر این، آینده پژوهان اهمیت بسیاری برای به چالش کشیدن فرضهای اساسی قائل هستند. کاری که اکثر ما انجام می دهیم این است که مطالب و موضوعاتی را به صورت پیش فرض در نظر می گیریم و بر اساس آنها برنامه ریزی می کنیم، اما هیچ گاه این پیش فرضها را به چالش نمی کشیم. به عبارت دیگر ما همواره یاد گرفته ایم که پیش فرضهای خود را بیان کنیم، اما هیچ کس از ما نخواسته است که از خود پرسیم اگر این فرضها اشتباه باشند...؟ بنابراین در نظر گرفتن چندین سناریو برای آینده

به عنوان مدیر مهندسی خود منصوب کرد، ویسکونز دیو ایوانز که او نیز یک آینده پژوه است را به کار گرفته است. خود من هم به عنوان آینده پژوه برای شرکتهایی همچون ای بی ام و نستله، و نیز سازمان فضایی ناسا کار کرده ام.

ما تلاش می کنیم شرکتها و سازمانها را متقاعد کنیم که بخشی از زمان خود را صرف اندیشیدن در مورد آینده کنند. آنها معمولاً در مورد آینده فکر نمی کنند؛ زیرا نمی دانند چگونه باید این کار را انجام دهند. به همین دلیل، این کار را اولاً وقت می دانند؛ چرا که در مدارس و دانشگاهها نیز هیچ کس نحوه ی اندیشیدن در مورد آینده را به آنها نیاموخته است.

● رویکرد سیاستگذاران و افکار عمومی نسبت به آینده چگونه است؟

مردم، سیاستگذاران و سازمانها رویکرد غیر قابل قبولی نسبت به برنامه ریزی در مورد آینده دارند. مردم و بخصوص تصمیم گیرندگان به نحوی در مورد آینده صحبت می کنند که گویی با قطعیت از آن اطلاع دارند. مشکل اساسی این است که سیاستگذاران، تصمیم سازان، مدیران کسبوکارها و... با اطمینان

دکتر پیتر بیشاپ در یک نگاه

از آن نیز میان سالهای ۱۹۷۳ تا ۱۹۸۲ در کالج جورجیا جنوبی به تدریس جامعه شناسی سیاسی می پرداخته است. وی در سال ۱۹۷۴ با مدرک دکتری جامعه شناسی از دانشگاه ایالتی میشیگان فارغ التحصیل شد. همچنین، ایشان دارای مدرک کارشناسی و کارشناسی ارشد فلسفه از دانشگاه سنت لویی میزوری است.
دکتر بیشاپ هم اکنون دارای دو فرزند و دو نوه است.

شل، از اساتذات اطلاعات مرکزی امریکا، بنیاد کلاک، اداره ی حمل و نقل تگزاس، از اساتذات حفظ محیط زیست کالیفرنیا، و مرکز آینده پژوهی هیوستون از جمله شرکتهای و سازمانهایی هستند که دکتر پیتر سی. بیشاپ با آنها همکاری کرده است.
وی از سال ۱۹۸۲ به تدریس آینده پژوهی مشغول شده است، اما از سال ۲۰۰۵ در پردیس مرکزی دانشگاه هیوستون مشغول به کار شده است. پیش

کرده است: "آینده پژوهی استراتژیک" (۲۰۰۷) و "تدریس درباره ی آینده: راهنمایی برای آینده پژوهی استراتژیک" (۲۰۱۲) این دو کتاب با همراهی اندی هاینس تألیف شده است. وی سخنرانیها و سمینارهای متعددی پیرامون آینده ی کسب و کار، دولتها، و سازمانهای غیرانتفاعی و غیردولتی ارائه کرده و می کند.
آی بی ام، ناسا، مرکز فضایی جانسون، نستله، تترایک، شرکت نفتی

دکتر پیتر سی. بیشاپ، رئیس شرکت استراتژیک فورسایت و دولوپمنت است که در زمینه ی آموزش و پرورش آینده پژوهی راهبردی (برنامه ریزی بلندمدت برای آینده) فعالیت می کند. دکتر بیشاپ به عنوان دانشیار آینده پژوهی استراتژیک و مدیر بخش تحصیلات تکمیلی آینده پژوهی در دانشگاه هیوستون بازنشسته شده است.
وی در این زمینه دو کتاب نیز تألیف

و همچنین به چالش کشیدن بیش فرضها، مهمترین ارکان تفکر آینده‌پژوهانه است.

یگنارید مثالی در این مورد مطرح کنم. طوفان کاترینا که سال ۲۰۰۵ بخشهای وسیعی از ایالت نیواورلئان را در توردید را به یاد بیاورید. استاد وزارت کشور آمریکا که چندین سال قبل از این حادثه ندوین شده بود، اینطور فرض کرده بود که دیوارهای ساحلی این ایالت توانایی مقابله با طوفانهای احتمالی را دارد. اگر کارشناسان مربوطه در زمان تدوین اسناد از خود می‌پرسیدند اگر این دیوارها نتوانند مقاومت کنند، چه می‌شود؟ چه بسا تلفات مالی و جانی این حادثه بسیار کمتر می‌شد.

● اهمیت قرار دادن موضوعات آینده‌پژوهی در برنامه‌های درسی چیست؟

همه‌ی ما آینده‌ای داریم که در مورد آن نگران هستیم، رویاپردازی می‌کنیم، نسبت به آن امیدوار هستیم، و از آن می‌ترسیم. این آینده از ابتدای تاریخ ذهن انسان را به خود مشغول کرده است.

معلمان ادعا می‌کنند که دانش آموزان خود را برای آینده آماده می‌کنند. آینده یکی از مهمترین و ثابت‌ترین موضوعات آموزش و پرورش است. اما این موضوع همواره به صورت ضمنی در آموزش و پرورش مطرح بوده است.

نکته‌ی عجیب - و شاید نامیدکننده - این است که معلمان و دانش‌آموزان بندرت در کلاسهای خود پیرامون آینده بحث می‌کنند. طراحان برنامه‌های آموزشی نیز مقوله‌ی آینده را در این برنامه‌ها نمی‌گنجانند. هدف تمامی برنامه‌های آموزشی این است که دانش‌آموزان را برای آینده آماده کنند، اما چیزی در مورد آینده به آنها نمی‌گوییم.

این کار مانند آماده کردن افراد برای انجام یک شغل خاص در کشور دیگری است، بدون اینکه به آنها بگوییم این شغل را در کدام کشور باید انجام دهند. ذکر این نکته ضروری است که معلمان نیز در این فرایند مقصر نیستند؛ زیرا نه در زمان مدرسه و نه در دوره‌های تربیت معلم، آموزشهای لازم به آنها داده نشده است.

● لطفاً در مورد اهداف و فعالیت‌های مؤسسه‌ی آموزش آینده‌پژوهی خود توضیح دهید.

یکی از حوزه‌های اصلی آینده‌پژوهی، ایجاد آینده‌ی دلخواه است. به این معنی که بر اساس ارزشها و اولویتهای مورد نظرمان تلاش می‌کنیم آینده‌مان را شکل دهیم.

نکته‌ی بسیار مهم این است که این اولیتهای و ارزش و تغییرات دلخواه برای آینده قابل آموزش است. از همین رو، مؤسسه‌ی ما به نام «انجمن آینده‌پژوهان» نامیده شده است.

دهیم. تأسیس کرده‌ام که فعالیت‌های مختلفی مانند آموزش، برپایی کمپین‌ها و جنبشهای اجتماعی را در دستور کار خود دارد.

سالها است که دوره‌های آینده‌پژوهی را در دانشگاه هیوستون و نیز دانشگاههای سایر کشورها برگزار کرده‌ایم و به نتایج باورنکردنی دست یافته‌ایم. اعتقاد ما این است که آینده را هم مانند ادبیات، تاریخ، و ریاضی می‌توان تدریس کرد.

● شما یکی از اعضای مؤسس اتحادیه‌ی آینده‌پژوهان حرفه‌ای هستید. لطفاً این سازمان را برای خوانندگان ما معرفی کنید.

این اتحادیه به وسیله‌ی گروهی از آینده‌پژوهان علاقه‌مند به توسعه‌ی این حوزه در سال ۲۰۰۲ تأسیس شد و هم‌اکنون کارشناسانی از بیش از ۳۰ کشور جهان به عضویت آن درآمده‌اند.

این سازمان با هدف هدایت تصمیم‌گیریهایی بین‌المللی در عرصه‌ی آینده‌پژوهی، استفاده از پیش‌بینی استراتژیک در تصمیم‌گیری، و ارائه‌ی خدمات، منابع علمی، و آموزشهای لازم به منظور ارتقای مهارتهای حرفه‌ای آینده‌پژوهان تشکیل شده است.

فعالان حوزه‌ی تجارت و کسب‌وکار، مقامات دولتی، نمایندگان سازمانهای غیردولتی، اساتید دانشگاه دانشجویان و... از جمله اعضای این اتحادیه هستند.

● از دیدگاه شما چه عواملی بیشترین تأثیر را بر آینده‌ی کسب‌وکارها خواهد داشت؟

دنیای کسب‌وکار وارد مرحله‌ای شده است که در آن ارتباط و همگرایی، جایگزین سلسله‌مراتب و کالغذبازی شده است.

مفهوم از مد افتاده‌ی مدیریت یورشی (مدیریت آلفا) جایگزین دوران مدرن مدیریت مبتنی بر همکاری (مدیریت بتا) شده است.

توسعه‌ی روزافزون فناوریهای دیجیتال، تلفی ما را از محیط کار و آنچه در آن صورت می‌گیرد دگرگون ساخته است. فناوری، مرزهای جغرافیایی و فردی را تا حد زیادی از میان برداشته است. دفاتر کار سنتی بتدریج منسوخ خواهد شد و ارتباطات ویلیویی از محل منزل به نرم غالب تبدیل خواهد شد.

روند دیگری که در آینده مدیریت کسب‌وکارها را تحت تأثیر قرار خواهد داد، شراکت استراتژیک به جای اکتسابهای بدون توجه به فرهنگ سازمان خربلاری شده است.

تغییر بسیار مهم دیگری که در آینده در سازمانها شاهد خواهیم بود آن است که حقوق و دستمزد در سازمانهای آینده بیشتر حکم عامل انگیزه‌دهنده را

مشکل اساسی این است که سیاستگذاران، تصمیم‌سازان، مدیران کسب‌وکارها و... یا اطمینان در مورد آینده صحبت می‌کنند و برنامه‌ریزی انجام می‌دهند، در حالی که چنین قطعیتی وجود ندارد. اینکه آینده چگونه است، سؤال غلطی است بلکه، باید پرسیم آینده چگونه می‌تواند باشد؟

خواهد داشت و بیمه، آموزش، و سایر مزایای شغلی در حکم پاداشی خواهد بود که طبیعتاً در دسترس همه نخواهد بود.

● از دیدگاه شما، بزرگان حوزه‌ی آینده‌پژوهی چه کسانی هستند؟

اساتید و کاشناسان برجسته‌ای در این حوزه فعالیت می‌کنند که از آن جمله می‌توانیم به ری کرزویل، جیم کرول، گرد لئونارد، سیمون انترسون، ژرومه گلن، ونیل بل، (کفت‌وگو با دکتر ژرومه گلن در شماره‌ی ۴۲ توسعه مهندسی بازار / فروردین و اردیبهشت ۱۳۹۴، و کفت‌وگو با ونیل بل در شماره‌ی ۳۱ توسعه مهندسی بازار / خرداد و تیر ۱۳۹۲ موجود است) و... اشاره کنیم.

دکتر پیتر سی. بیشناپ